

מסורת הש"ס

(א) [לשמה ל. מ.], (ב) [לעיל
מה: א.], (ג) [מספ"ז פ"ז ח"ו]
ע"פ י"ד ע"ג, (ד) [כ"ט א' נוסף
מלפניו,

תורה אור השלם

1. ונתצתם את מדינתם
ושברתם את מצבתם
ואשיריהם תשרפון באש
תפסילו אלהיהם תגדעון
ואבדתם את שמם מן
השמים והוא:
דברים יב ג
2. כי אם פה
תעשו להם מדינותיהם
תחצו ומצבתם תשרפו
ואשיריהם תגדעון
ותפסילו את שמם מן
השמים וזה

גיליון הש"ס

תוס' ד"ה גידעו וכו' ואין
לפרש משום דשמואל
לית ליה. תמוה לי הו
מ"מ מנח לומר כן הו
אנן עמשה דמיירי אע"פ
שלא השתחוה דהשתחוה
למ"ל דלכזה מתחלה
לנימוס הא דהשתחוה
נאמר כיון דהוא תלם
ומנ"ש תוס' לעיל
בשעתק ד"ה הא
ו"ע: בא"ד וה"ג מצינו
לא דעמי למאי כ"ק לנאיה
וז הו חזק לנאיה כסוגין
דששתחוה לית אפ"ה
דכחש דמי ונשתחוה
לאין לא נאמר לרנן וכו'
לכ"י לא נאמר דמי
הרי דלין הו ממונן ומר
מנ"ש ו"ע:

הגהות הב"ח

(א) בשבחה מתי (לפני)
חז"מ וי"ג ס"א לבס:
(ב) גמ' ה"ק שתיס דברי
כ"ל אחת ל' מהא:
(ג) רש"י ד"ה ונא:
בשנ"ך והרביב בגופו
ומאותה וכו' גידולין
בטורעין וכו' אפילו
החידוש: (ד) תוס' ד"ה
גדעו וכו' דלא מצינן ד"ה
בדלעיל:
(ה) בא"ד מ"ע דמשמע
ליה לבית כחלוש בני
(ו) בא"ד דשניא דמיקא
הוא וימחא ליה שמי:
לאוקמי י"ג פירוש
דהשתח' דפירש לן דעיקר
לכ"י הכל שרי לא ונתי
למניר דלעילין) ג' דעו
ופסלו לאורוי דהשעיר
[אפילו נגדעו ופסלו] נמי
שרי דהא פשיטא דהא לכה
למ"ל דליתמך עיקר אל
לכה דקאמר דלמא
תוספת ל"ה אסור
[ובעיקר פליגין השתח'
והא נחא ליה לנשי
נגדעו ופסלו איעטרך
לאורוי דאפי' גדעו ופסלו
נמי עיקר שרי דלא כ"י
בר יהודה:

מוסף רש"י

שגידעו. מה שהחליף
אמר כן דקאמר תגדעון
מכלל דעיקרו עתה בקרקע
ויהיה ממנו (לעיל מה).

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מח.

עין משפט
נר מצוה

ע א ב ג ד מ"י פ"ח
מה' עבודת כוכבים
הלכה ג ד סגן לאין מה
טו"ש ע"ד י"ד קמ"ה טע"ק
ו:
ע ה מ"י שם הל' ג
טו"ש ע"ד שם ט"ז:
ע ז מ"י שם סגן שם
טו"ש ע"ד שם ט"ז:
פ ז מ"י שם וסגן שם
טו"ש ע"ד י"ד ס' קמ"ה
טע"ק י:

רבינו הגנאל

מתני' שלש אשרות הן.
אילן שנטעו מתחלה
לשם עבודת כוכבים הרי
זו אסורה. גידעו ופסלו
כמין כיוסח וגידעו לשום
עבודת כוכבים והחליף
אמרו ונצרים נוטל מה
השחליף האמירם
והנצרים ושאר האילן
מותה. הנמדי תחתיה
עבודת כוכבים ונטלה
אילן מותר: אמרי דבי
ר' ינאי ואפילו הברך
והרכיב בגופו של אילן.
כ"י נוטל מה שהחליף
שכ"י דמי ושאר האילן
אמר שמואל
השתחוה לאילן תוספתו
אסורה. ומקשין עליה
הואנן גידעו ופסלו (א)
דרבנן כדמי עיקר אילן
אסור דכתב ואשריתן
תשרפון באש. וכשהאש
שורפת מכלה את הכל.
ו' יוסי עיקר אילן
מותה דכתב ואשריהם
תגדעון. גידעו אסור אבל
העיקר מותר. אבל
התוספת וכל הכל אסור.
וכי תימא הא לא אמרי
הכי דהא לא אמרי רבנן
ואשריהם תשרפון באש
אלא באילן שנטעו
מתחלה לכך אבל נטעו
ולכסוף עבדו לא. אפיך
דרבנן ל' יוסי בר' יהודה
דד' יוסי בר' יהודה
לרבנן. ומקשין אי הכי
מתני' דקתני גידעו ופסלו
לעובדו קתני ליה אי ר' יוסי
בר' יהודה הא אמר עיקר
אילן שרי הא תוספתו
אסור. אי רבנן למה לי
גידעו ופסלו. אפילו בלא
גידעו ופסלו האילן עצמו
אסור וכל שכן תוספתו
אסור. דהא אמרת
בתוספתו כולי עלמא לא
פליגי דאסור. ופרקינן אי
בעית תימא מתני' רבנן
היא. וכי אמרו עיקר אילן
בסתמא אבל גידעו ופסלו
גלי דעתיה דבתוספת
שיוסי' לההוא נחא ליה
לעובדו בשאר אילן לא
ניחא ליה הלכך העיקר
שרי ותוספתו אסור.
איבעית תימא מתני' ר'
יוסי בר' יהודה נגדעו
ופסלו אצטריכא ליה מהו
דתימא כיון דגידעו ופסלו
כאלו מתחלה נטעו לכך
ועיקרו נמי ליתסר. קמ"ל
דאנו אסור אלא מה
השחליף: מתני' איווה
עבודת כוכבים ר' שמעון
אמר כל שעובדין אותה.
כוכבים וכו' איווה אשורה סתם.
אמר רב כל שעובדין אותה ואין תועמין מפירותיה ושמואל
כוכבים וכו' איווה אשורה סתם.
אמר רב כל שעובדין אותה ואין תועמין מפירותיה ושמואל

גדעו ופסלו אין לא גידעו ופסלו לא. תימא הא ללא משני גדעו
ופסלו אע"פ שלא השתחוה השתחוה אע"פ שלא גדעו
דמשני לעיל (דף קמ"ז): גבי בית * ואין לפרש משום דשמואל לית ליה הכ
שנוייה משום דקא פליג עליה דרב ואמר דבית הו כמחוזר ולעיל
נמי ליכא למימר לשמואל בנה אע"פ
שלא השתחוה כו' דצפרק נגמר הדין
(פסאדיון דף קמ"ז): מסיק לשמואל הכא
במאי עסקין צפרק בנין וחשיב ליה
תלוש והסת דמני קצר לעבודת
כוכבים וי"ל היינו טעמא ללא משני
ליה (ו) הכי דלעיל דודאי יש חילוק
בין אילן לבית דליתן שהוא מושרש
בקרקע צטלה תפיסומו דכפרישת
לעיל הלכך גידעו ופסלו בלא
השתחוה ודאי לא היה מועיל כלום
אפילו למ"ד עבודת כוכבים של עובד
כוכבים אסורה מיד היינו צדבר תלוש
דמני פסילי אלהיהם כיון שפסלו
נעשה לו אלוה אצל זה שהוא מחוזר
ואין דעמו שיהיה עבודת כוכבים רק
מה שחליף אין לאסרו בלא השתחוה
* והכי נמי מצינו דמשנינן ליה (ה)
לתלוש גבי הא דלמך (חולין דף טו).
בציל שידח הכותל הרי זה בני ויתן
ואילן דבר הנשרש בקרקע משנינן
למחוזר דאי לא תימא הכי לא מצינו
שום זרע בלא הכשר ונראה ללא דמי
דהתם הפירות מיהא תלושין ואע"ג
דהכותל מחוזר ממקרי אצל פירות
שצאלין הכל מחוזר וכל לצינן והא
ללא משני ליה גידעו ופסלו אצטריכא
ליה דמשני במסקנא דשנוייה דמיקא
הוא ותימא ליה (י) לאוקמי מתנינן
כרבנן ושמואל כו' יוסי בר יהודה:
לא

יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופסלו מאן קתני
לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופסלו נמי תוספת
אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי
בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה כי
קאמר רבי יוסי בר יהודה בלא גידעו ופסלו עיקר אילן אסור בסתמא אבל
גידעו ופסלו גלי אדעתיה דבתוספת נחא ליה בעיקר אילן לא נחא ליה
איבעית אימא רבנן גידעו ופסלו אצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דעבד ליה
מעשה בגופיה עיקר אילן נמי ליתסר קמשמע לן: **מתני'** איווה אשורה כל
שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר וכל שעובדין אותה ומעשה בצידון
באילן שהיו עובדין אותה ומצאו תחתיו גל אמר להן ר"ש ברקו את הגל הזה
ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל ולצורה הן עובדין נתיר (ב) להן את
האילן: **גמ'** איווה אשורה והא אנן שלש אשורות תנן ה"ק שתיים * לדרבי הכל
ואחת מחלוקת דר"ש ורבנן איווה אשורה שנחלקו בה ר"ש ותכמים כל
שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר כל שעובדים אותה * איווה אשורה
סתם אמר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין תועמין מפירותיה ושמואל
אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בני שיכרא ושתי
ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא יהלכתא כשמואל:
מתני'

מתני' הרי זו אסורה. עד שיצטלנה העובד כוכבים: גידעו.
עובד כוכבים או ישראל לעבודת כוכבים ללורך עבודת כוכבים לעבוד
הגידולין שגדלו בו מעתה והוא כבר היה נטוע כשצא ישראל ליהנות
ממנו: נוטל מה שהחליף. ושורפו כדן אשרה ועיקרו מותר בהנאה:
גמ' והוא שהברך (א) בגופו.
מאותה הצרכה והרכבה היו חליפותיו
דה"ל הן גידולין הנוטעין מתחלה
לכך דאי לאו הכי אפילו חידוש לא
מיסתק: גידעו מן. משום מעשה
פורתא שינוי בעלמא להיכירא מיתסר:
לענין ציטול איסור. ולא לענין
תחלת איסור לומר שאם לא הצריך
בגופו לא יהא צריך ציטול אלא
אצטול קאי דמי מצטל ליה ישראל
כגי דכתי אע"ג דנעשה מעשה בגופו
של אילן: גידעו מן. משום תלמודא
מהדר הכי מני שמואל למרוצי: הא
מני רבנן היא. דפליגי עליה דרבי
יוסי בר יהודה ואמרי אילן שנטעו
ולכסוף עבדו מותר הלכך גידעו
ופסלו הויא' כנטוע מתחלה לכך
דמשום גידעו מחליף טפי ומיתסר
אצל לא גידעו לא: **מסקין לה רב**
אמי. מתי גידעו ודוקין לאוקמא לדמשאל
אליבא דתנאי: **ממאי רבנן ור' יוסי**
במסופס פליגי. דלרבנן שריא
ודמשאל תנאי היא: **דלמא תוספתו**
דדרי הכל אסור. צהשתחוה
ודמשאל דדרי הכל היא: **ועיקר**
אילן פליגי דדרי יוסי סבר. עיקר
אילן אסור אפי' היכל ללא נטעו
מתחלה לכך: **דכתיב ואשריהם**
תשרפון. אשריהם תרי משמע חד
לנטוע מתחלה לכך וחד לנטוע
ולכסוף עבדו: **ורבנן סברי.** אילן
שלא נטעו לכך שרי דכתיב ואשריהם
תגדעון משמע שי אשורה שאין
עיקרה אסורה בלא גידעוה והעיקר
תשאר צחלק ללורך. ואי משום ואשריהם
תשרפון דמשמע כל האילן צנטוע
מתחלה לכך קאמר והאי לשון רבים
דקרא אכל אשורות שצאלכס הנטועות
מתחלה לכך קאי: **וכי סימא הא**
לא סרטינן. צשמעתא דלעיל הכי
דהא אוקימנא דדרי יוסי יליף טעמא
לאין שנטעו ולכסוף עבדו מואשריהם
תגדעון אלמא מודה הוא דעיקרו
מותר וצתוספת פליגי: **איפוך.**
תרוץ דרבנן לרבי יוסי ודרבי יוסי
לרבנן דהא לא צדיקא שמעינן ליה
לרבי יוסי דיליף טעמא מואשריהם
תגדעון דהא רבי יוסי ואשריהם
תשרפון צנאש נקט ליה תלמודא
למילתיה ואנן הוא קשילן לא הא
מיבעיא ליה לנטעו מתחלה לכך
ואוקימנא לנטעמיה מואשריהם תגדעון
הלכך אפיך תרוץ דרבי יוסי דתרת
הימירא מואשריהם תגדעון ור' יוסי
הוא הווי מיבעיא ליה לגידועי עבודת כוכבים קודמין לכינש ארץ ישראל ורבנן נפקא להו
מאבד תאבדון [דברים יב] וכן כולה תרתמא: **אם כן.** דתוספתו דדרי הכל אסור: גידעו. דמתני' דמשמע דכי לא גידעו שרי מאן קתני
לה: ה"ג אי רבנן ל"ל גידעו ופסלו בלא גידעו ופסלו נמי הא אמרינן תוספתו אסור אי רבי יוסי עיקר אילן נמי אסור. ומתני'
תני מה שהחליף ומו לא הלכך על כרחך דשמואל קתני מה שהחליף ומו לא ללא קשאי כי קאמר ר' יוסי עיקר אילן אסור בסתמא כו':
יוסי. דקשאי עיקר אילן אסור ומתנינן קתני מה שהחליף ומו לא ללא קשאי כי קאמר ר' יוסי עיקר אילן אסור בסתמא כו':
עיקרו נמי ליתסר. הואיל ונעשה מעשה בגופו קמ"ל: **מתני'** איווה אשורה כו'. בגמרא פריך והא אנן ג' אשורות תנן: **כל**
שעובדין אוסה. את האילן עלמנו אצל אס עובדין את עבודת כוכבים שמתחיו האילן מותר: **גמ'** והא אנן ג' הן סגן. ל"ל
למיהדר ומיבעי איווה הוא ועוד התם תני תלת והכל תני חדא: שמיס דדרי הכל. שהרי אילן עלמנו עבודת כוכבים: **איווהי**
אשורה סתם. לאו אמירא דמתני' קאי אלא מילתא צבאי נעשה קאמר תלמודא דפליגי צה אמוראי איווה היא אשורה סתם אילן שלא הוצרך
לנו שהיא אשורה צבאי סימן ניכר אם היא אשורה אם לאו: ואין תועמין מפירותיה. ודאי פלמי לה: **צי נצרפי.** שם עבודת כוכבים צלחם:

(א) כ"ל והאנן גידעו ופסלו מן גידעו ופסלו אף לא גידעו ופסלו לא ופריך כו'. (ב) מדברי רבינו א"ל ונ"ל נראה לנדיח דה"ל נ"י אחרת ככאן דלפוס אהפא דרב אפי' מפינן פלוגתא דרבינו ורבנן חזו דלמרינן אפוך רבנן דלא כפשי"י ודו"ק.